UPEC Universitat Progressista d'Estiu de Catalunya

ROBESPIERRE, RENDA BÀSICA I RENDA MÀXIMA

Ponència de Daniel Raventós

Doctor en economia

Jornades UPEC

Ells són pocs, nosaltres som moltes

4, 5 i 6 de novembre

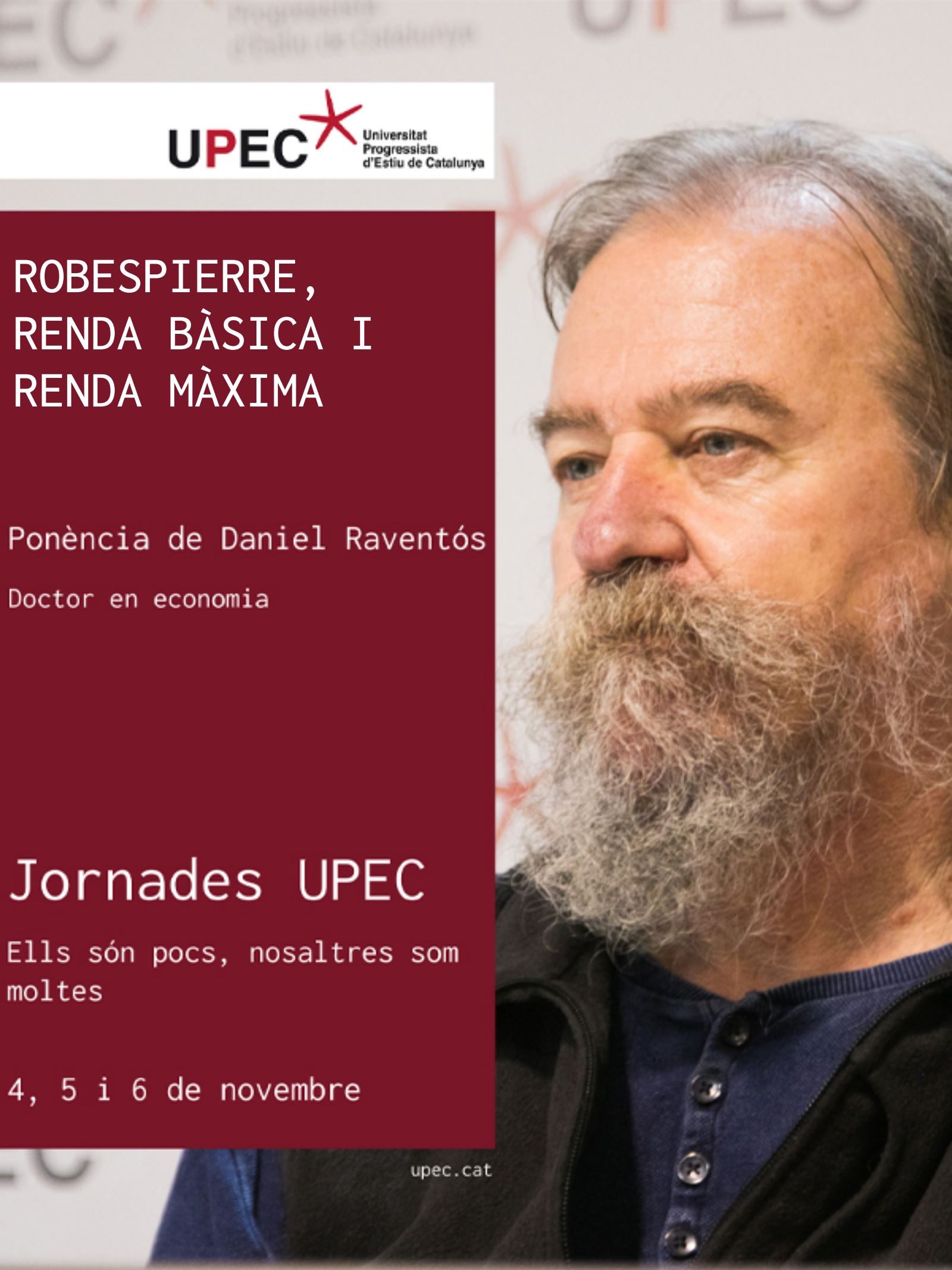

upec.cat

ROBESPIERRE, RENDA BÀSICA I RENDA MÀXIMA

Dies passen i el panorama social i econòmic és més negre. Ens hem endinsat en un nou món on per a una gran part de la població l'existència serà una vida de merda. La "discussió" és si el PIB es contraurà el 9 o l'11 o 12% i si l'atur oficial arribarà al 19, 20 o 21%. I si la pobresa passarà o no del 25% de la població. Apassionant. Amb unes perspectives socials i econòmiques així d'extraordinàries, qualsevol podria pensar sense necessitar molta audàcia que seria aconsellable desenvolupar i proposar algunes mesures també extraordinàries per part d'aquest govern. No s'entreveuen. El de sempre amb algun pegat més, però amb molt d'autobombo.

Mesures que no gaudeixen habitualment d'àmplia simpatia entre el *mainstream* polític i acadèmic, com una imposició a les grans fortunes i una renda bàsica incondicional i universal, davant l'extraordinària situació que tenim, s'expandeixen en mitjans de comunicació i, el que és més important, entre una bona porció de la ciutadania. Mesures "excèntriques" les titllava un editorial del *Financial Times* de principis d'abril, però mesures que calia prendre en consideració. Exactament deia: "La redistribució s'ha de situar en l'agenda; els privilegis dels més rics s'han de posar en qüestió. Polítiques fins ara considerades excèntriques, com la renda bàsica o la imposició sobre la riquesa han de començar a considerar-se". Fins el *Financial Times* considera que aquestes mesures "han de començar a considerar-se", però no pas el Govern espanyol.

Els que defensem la renda bàsica, ara amb la pandèmia i després, ho hem dit per activa i per passiva i ho tornarem a repetir per si serveix d'alguna cosa: és millor un euro addicional dedicat a la pobresa que zero, dos millor que un, tres millor que dos... i és millor una renda per a pobres com la de la Comunitat Autònoma basca que la madrilenya o la catalana o la gallega. Però immediatament hem repetit que fins i tot la millor renda per a pobres del regne d'Espanya, la basca, queda molt per sota de les necessitats reals. Creiem que argumentar, raonar i mostrar que això és així resulta una obligació per a qui així ho pensi i les dades ho mostrin. Sobre la renda bàsica i sobre qualsevol altra cosa.

El Govern espanyol va aprovar l'Ingreso Mínimo Vital (IMV), una renda no

per a pobres sinó per a molt pobres. Els seus defensors des del govern, el ministre Escrivá i el vicepresident Iglesias de forma destacada, els acadèmics i periodistes que els aplaudeixen constantment, asseguren que l'IMV arribarà a un milió de llars. És a dir, a 2,5 milions de persones. Saben tots aquests entusiastes del miserable IMV quants pobres hi havia el 2019? Segur que ho saben de sobres: quatre vegades més. I quants n'hi ha ara? Ningú ho sap, però molts més que en acabar 2019. Potser l'IMV cobreixi, confiant en la perspectiva del senyor ministre, un 20% de la població "dels més vulnerables". A un 25% sent càndidament optimistes? Un 75% queda fora ja d'entrada. És el que ja fa anys es coneix: la pobresa dels subsidis dedicats a la pobresa. "Val més això que res", clamen els hiperrealistes. Davant tan profundes paraules només cal admetre que el "més val una cosa que res" és impossible de rebatre. I, a més, a alguns els serveix fins i tot per treure pit.

Ignacio Ramonet, en un llarguíssim però molt bon article escrit en ple confinament, defensava que "és urgent, a nivell global, la creació d'una renda bàsica que ofereixi protecció a tots els ciutadans en temps de crisi... i en temps ordinaris". Juan José Millás, més recentment, deia en una entrevista que l'IMV, que té poc més d'un mes de vida, "ja és vell" i que "pel sol fet de néixer, un té dret a un salari que li permeti portar una vida digna. Han de rebre'l pobres i rics. I, quan arribi l'hora de declarar a Hisenda, els que no haguem necessitat aquesta renda bàsica universal la tornaríem, cosa que eliminaria els tràmits burocràtics que provocarà l'Ingrés Mínim Vital". Una renda bàsica! Un ingrés públic monetari individual i universal! Opinions massa radicals, pensen alguns hiperrealistes, que fins hi tot ho escriuen. O opinions de "robespierristes", com algun quídam no precisament brillant crític ha qualificat alguns defensors de la renda bàsica. O, en comptes de "radical" i "robespierrista", es canvia la crítica pel conegut "realisme": no és realista defensar la renda bàsica. Per aquests crítics, cal anar per passos, progressivament, a llarg termini. Quan tots estiguem morts. Difícil és no recordar en aquests casos Toni Domènech, un radical i confés republicà socialista (en el sentit de socialisme ampli, no l'estret dels partits socialistes) i robespierrista, i el seu menyspreu mal dissimulat pels xitxarel·los suposadament realistes: "Una esquerra no filistea, és a dir, una esquerra que vulgui ser realista, sensata i radical alhora (d'un

altre dels meus mestres, Manuel Sacristán, vaig aprendre la inoblidable lliçó que, en la política com en la vida quotidiana, contra tota aparença filistea, qui no sap ser prou radical acaba sempre en la penosa insensatesa de l'hiperrealisme nan) ha d'aspirar avui a desenvolupar polítiques que siguin més ambicioses en el mig i en el llarg termini i, alhora, més adaptades a les presents circumstàncies". Davant d'una situació extraordinària com l'actual, no s'aprecia per part de cap govern de la Unió Europea, inclòs el del regne d'Espanya, cosa que s'assembli a "polítiques ambicioses". Però la UE no és d'esquerres, dirà immediatament més d'un. I els que són d'esquerres? Posem que parlo del Govern espanyol. Tampoc.

Una altra proposta que va estenent-se, per descomptat "massa radical" -i robespierrista, segur- per a alguns pretesos realistes, és la imposició a les grans fortunes. El que republicanament s'assembla, sempre que vagi de debò, a la renda màxima. Si s'implantés un impost del 10% al decil més ric en patrimoni de la població del regne d'Espanya (sense comptar el seu habitatge de residència), podrien obtenir-se més de 96.000 milions d'euros. Exactament seria aplicar-lo a la cruïlla del decil de més patrimoni (riquesa) i del decil de més renda, que segons l'Enquesta Financera de les Famílies de l'any 2014 acumula les gens menyspreables xifres de més de 0,15 bilions d'euros de renda i de 0,96 bilions d'euros de patrimoni (descomptant l'habitatge habitual). No diners del frau fiscal, no diners de les clavegueres fiscals. No, riquesa legal. 96.000 milions d'euros és una quantitat impressionant. Molt més diners que totes les pensions contributives i no contributives juntes. Així i tot, aquest 10% de la població seguiria sent rica, sens cap mena de dubte. No cal precisar que aquestes imposicions no serien exactament una renda màxima, que en realitat ho seria amb una taxa marginal impositiva del 100% a partir d'una determinada quantitat de riquesa.

En un article no publicat encara amb la professora argentina María Julia Bertomeu diem: "Ja que la riquesa i la propietat privada són un producte essencialment polític i social, una república democràtica ha de ser capaç de dissenyar alguns instruments -com una renda màxima- que evitin que aquesta quedi concentrada en unes poques i confiscatòries mans, i ha d'impedir també que aquestes mans puguin disputar-li a la república la capacitat per definir el bé comú i per garantir una vida republicana i

democràtica normal, per a tots". És veritat, estem sota una monarquia, no en una república democràtica. Però l'argument no queda invalidat. ¿No hauria un govern d'esquerres de posar remei al fet que entre 2007 i 2017 l'1% dels més rics al regne d'Espanya incrementessin la seva riquesa un 24% mentre que el 90% només ho va fer un 2%, segons el relator de l'ONU Philip Alston? Philip Alston, potser un altre robespierrista per a alguns dels nostres xitxarel·los hiperrealistes. Si aquestes desproporcions són possibles és perquè la regulació política dels mercats ho permet. Cal ser republicà robespierrista per atrevir-se a posar límit a aquesta situació antidemocràtica, o simplement amb racionalitat és suficient? Cal ser un gran radical per regular els mercats políticament d'una altra manera que inverteixi aquesta tendència? Cal ser un robespierrista perquè les polítiques econòmiques beneficiïn la gran majoria de la població no rica? Estem arribant a uns extrems de papanatisme hiperrealista (potser l'"extrem centre", que diu Tariq Ali) que alguna cosa simplement racional fins i tot en l'extraordinària situació pandèmica actual sembla un deliri de radicals republicans. Així ens va.

Renda bàsica i renda màxima (o, si no, una taxa impositiva no simbòlica a les grans fortunes): propostes per al món que comença. "Un món s'acaba", deia un ministre sociòleg de l'actual Govern espanyol fa poques setmanes. Un món comença. Una renda bàsica i una renda màxima són propostes perquè aquest món que comença valgui la pena viure-ho per a tota la immensa majoria de la població no extremament rica. Val la pena intentar-ho. I val la pena tot i que aquesta defensa sigui titllada, amb raó o sense, de radical. O de robespierrista, per algun ridícul xitxarel·lo.

Daniel Raventós